

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Elišky Svatošové

Les éléments dystopiques dans le roman *Soumission* de Michel Houellebecq

Předložená kvalifikační práce se zabývá komparací čtyř románů (1984 G. Orwella, *Konec civilizace* A. Huxleyho, *Zpustošení* R. Barjavela a *Podvolení* M. Houellebecqa). První tři z nich jsou tradičně označovány jako díla dystopická, byť s různými konotacemi a vyzněním. Zatímco Orwell klade důraz na totalitarismus a represivní složky (jazyk, Ministerstvo lásky a všudypřítomný a despoticky vyznívající režim strachu), u Huxleyho se tematizuje střet mezi vyprázdňeností technokratického vidění světa a naivní aspirací na jakýsi instantní hédonismus. Barjavel se rovněž zaobírá technokracií, tentokrát však spíše jejími dehumanizovanými (a jak autorka správně dokládá „odkouzlenými“) aspekty, zejména pokud jde o manipulaci slovem.

V úvodní kapitole E. Svatošová stručně charakterizuje pojem dystopie a poukazuje na příbuzné koncepty a konstrukty (jako utopie, féeričnost atp.). Zaměřuje se přitom pochopitelně na moderní literaturu. Tuto část úvodních teoretických prolegomen by bylo záhodno rozšířit o „teoretičtější“ nástin. Zajímalo by mě konkrétně třeba, jak se k pojmu dystopie stavějí teoretici fikčních světů... Hlubší ponor do minulosti by dále ukázal, že tento specifický žánr není zcela nový a že se manifestoval též pomocí projekcí budoucích (idealistických i idealizovaných, jakož i vysloveně anti-exemplárních) zítřků do minulosti (máme na mysli všemožné odkazy k Edenu, bájně Arkádii atp., viz třeba Fénelonovy *Telemachovy příhody*). Ovšem, hranice mezi tradičně chápanou utopií, fantastickou literaturou a dystopií by se zákonitě rozostřila, ale podobná úvaha by, se zřetelem k tématu BP, nebyla nepodnětná.

Autorce je třeba vzdát holt za suverénně zvládnutou francouzštinu (vzácně se vyskytující chyby, vesměs překlepy a ne zcela jednoznačné syntaktické konstrukce s gerundiem, jsem opravil v tištěném exempláři BP a lze je snadno zapracovat do případných errat). E. Svatošová navíc prokázala schopnost vybrat si relevantní a přiměřeně rozsáhlý korpus, její analýzy jsou pečlivé a syntézy vesměs rozvážlivé. Práce se systematicky zabývá všemi významnými rysy Houellebecqovy rozporuplně přijímané literární tvorby, přičemž se soustřeďuje zejména na aktuální témata, jež si autor jistě s notnou dávkou kalkulu a smyslem pro provokaci vybírá: mezi nimi zejména radikální islám, zaprodanost elit, falešnou politickou korektnost, kupčení a všudypřítomnou korupci. Románový hrdina či spíše anti-hrdina

se z těchto střetů vymaní s přistřiženými křídly – a utápí se vposled v rezignaci a apatii. Ve vystižení těchto anti-exemplárních a místy cynických postojů (opeřených místy ironií a sarkasmem – tradiční toť zbraní slabých a bezmocných!!!), jimiž lze charakterizovat všechny Houellebecqovy romány, lze s autorkou spatřovat kritickou dimenzi Houellebecqova psaní, mohlo by však sloužit též jako odrazový můstek k prohloubenějšímu promýšlení pojmů jako skutečnost, faleš, fikce atp., a najmě k jejich vztahu k současné umělecké literatuře, zejména vezmeme-li v potaz že se – jak známo –, krásná literatura ocitá čím dál tím víc na periferii obecného zájmu. Nástin tohoto zamýšlení nacházíme v závěru BP, ale autorka se spokojuje toliko s vágní formulací o dystopii každodennosti. Právě k tomuto pojmu, jejíž zavádí, aniž jej vskutku vysvětluje, by se měla blíže vyjádřit při obhajobě.

Jelikož jde o nadstandardní a pečlivě sepsanou DP, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji klasifikaci výborně.

V Praze 5. června 2018

PhDr. Závěš Šuman, Ph.D.

oponent